

Un helicòpter s'enlaira prop del cos d'un rinoceront blanc caçat furtivament al Parc Nacional Kruger, a Sud-àfrica. En els últims anys, la demanda de banyes de rinoceronts ha augmentat gràcies a la seva popularitat entre la classe mitjana vietnamita.

Bartholomäus Grill
© Der Spiegel

El tot terreny avança com un llamp entre les mates; al volant, el cap d'una banda de delinqüents. A la part del darrera, els seus companys, que criden. M'han agafat en un poblet de Moçambic. Han dit que "s'encarregarien" de mi.

Per primera vegada en gairebé trenta anys de corresponsal a l'Àfrica, veig que se m'escapa la vida. Compto que aviat ens aturarem a la propera clariana i em pegaran com si fos un gos. Encara hi ha esperança? Com se'm podria rescatar?

El fotògraf suec Toby Selander i jo vam arribar a Moçambic fa pocs dies

Us odio, blancs

El corresponsal de 'Der Spiegel' a l'Àfrica i el fotògraf Toby Selander volien fer un reportatge sobre la caça de rinoceronts. Fins que els van caçar a ells.

per fer un reportatge sobre la caça de rinoceronts i el comerç il·legal que es fa amb les banyes. Volíem seguir la cadena de subministrament des dels rinoceronts que es maten a Sud-àfrica fins als últims compradors al Vietnam, passant pels intermediaris de Moçambic.

Havia de ser un reportatge sobre els criminals que, a principi del segle XXI, saquegen els últims tresors naturals del planeta.

No ha sortit com esperàvem. La història que ara podem explicar va d'una pobresa infinita, del fracàs d'un estat fràgil i de consorcis criminals que tenen tota una regió sota control i que es troben en una zona intermèdia entre la legalitat i la il·legalitat. És una →

IL·LEGALS. La Força de Defensa Nacional de Sud-àfrica participa en un exercici d'entrenament nocturn com a part de l'“Operació Rhino” al Parc Nacional Kruger. Tan sols el 2014, 1.215 rinoceronts van morir per la caça il·legal.

→ història que per poc ha estat la nostra perdició.

Comença a la sabana de Sud-àfrica, on viuen gairebé 21.000 dels 28.500 rinoceronts que encara hi ha a tot el món. Només l'any passat els caçadors en van matar 1.215 i els van mutilar per vendre'n les banyes. És a dir, que cada set hores hi ha un rinoceront menys al món. Aquests paquiderms fa milions d'anys que volten pel món, però els ecologistes temen que aviat no es puguin extingir si les batudes continuen al mateix ritme que ara.

“Lluitem per preservar una espècie”, diu un guardabosc al parc nacional Kruger, la coneguda reserva natural al nord-oest de Sud-àfrica amb la densitat més alta de rinoceronts. “Estem en guerra”.

Fa anys que forces de seguretat de Sud-àfrica lliuren una batalla defensiva contra els caçadors de rinoceronts. S'han format unitats anticaça, que de manera ocasional s'han vist reforçades per la policia i l'exèrcit. Amb *drones* vigilen el vast terreny del parc Kruger, on una mitjana de quinze grups, segons les estimacions de la direcció del parc, van de caça cada dia.

Un 80% dels caçadors són de Moçambic, de la regió fronterera subdesenvolupada a l'altra banda del riu Olifants. Les incursions són la seva principal font d'ingressos, tenen garantits uns beneficis força alts: al mercat negre, se'ls pot

arribar a pagar fins a 80.000 dòlars per un quilo de banyes; és a dir, que és més car que l'or o l'heroïna. Dues banyes d'un rinoceront de dimensions mitjanes pesen gairebé sis quilos.

Això és degut sobretot a la demanda que hi ha més cap a l'est, especialment al Vietnam. El ràpid creixement econòmic del Vietnam d'aquests últims anys ha format una àmplia classe mitjana que tot d'una es pot permetre comprar productes d'animals exòtics com ivori, bilis d'ós o pols d'os de tigre, uns objectes que els atorguen prestigi i simbolitzen la seva escalada a un nivell estamental superior.

Hi ha una alta demanda en particular de pols de banya de rinoceront. Es presenta com un remei miraculós que fa baixar la febre, calma el dolor, atura les hemorràgies nasals i cura malalties greus, també el càncer. Una superstició absurda, perquè les banyes estan compostes, com les ungles o els cabells humans, bàsicament de ceratina, una substància que no té cap efecte terapèutic.

Però molts vietnamites continuen creient en aquest mite de fa més de 2.000 anys, un dels motius pels quals al seu país ja no queda cap més rinoceront de Java: el cadàver de l'últim exemplar el van trobar l'abril del 2010 al parc nacional de Cát Tiên. Des de llavors els animals de l'Àfrica s'han vist obligats a suplir la creixent demanda.

La principal ruta comercial va directament a Moçambic, i enlloc no es trafica amb tantes banyes de rinoceront com als voltants de Massingir. Aquest lloc polsegós a la frontera amb Sud-àfrica és la “capital” de l'anomenat *kingpin*, el cap dels caçadors. Es creu que vint d'ells viuen en aquesta zona, i les cases on viuen són inconfusibles: són edificis ostentosos que s'alcen entre cabanyes i barraques, amb parets exteriors enrajolades i finestres tintades amb barrots de metall. Al balcó d'una d'aquestes mansions hi ha una estàtua de guix de Jesús.

Els habitants de Massingir i dels pobles del voltant són pagesos i agricultors pobres: pasturen ramats de cabres i de vaques, tenen hortets i pesquen al riu. No tenen ni electricitat, ni escoles, ni hospitals. La majoria d'homes joves estan a l'atur. I el camí més fàcil per guanyar diners de manera ràpida és anant de caça. “Et faràs ric, però moriràs jove”, diu un dels homes. No vol revelar la seva identitat, té por de la màfia dels rinoceronts.

Quan necessita feina, explica, simplement va al Carogé, un bar a la carretera principal de Massingir. A l'ombra dels arbres marula, hi ha policies, guardabosc i informants. Aquí és on es troben els caps de les bandes de caçadors per reclutar nous *treballadors*. Preguntem per Navara, el més conegut

És fàcil de trobar la casa de Navara: l'han pintada de colors i la seva arquitectura és la que crida més l'atenció de tot Mavodze. Aparquem a la pista de sorra de davant de la propietat, que està tota voltada per una tanca, i preguntem a una dona que hi ha a l'altra banda de la tanca on para el seu marit. Ens diu que no és a casa i li truca per telèfon. Navara s'enfurisma.

No va ser fins més tard que ens vam adonar que havíem comès un error: ens havíem saltat una norma crucial, havíem d'haver anat primer a visitar els homes grans del poble. A l'Àfrica és habitual que aquells que ignoren les autoritats perjudiquin la dignitat de tota una comunitat. I Navara, el caçador més conegut, és tota una autoritat.

Al cap de pocs minuts hi ha un grup de cinquanta o seixanta persones que ens envolten, sembla que mobilitzades per Navara. Uns quants joves ens amenacen amb els punys i ens insulten: "Espies! Policia secreta de Sud-àfrica!"

"Què hi feu, aquí?", crida un home més gran. "Navara és un dels nostres. Ens dóna feina." A Mavodze no veuen res de dolent a caçar rinoceronts, la majoria de gent només ha vist aquests animals als bitllets de vint meticals. Navara, en canvi, ofereix feina lucrativa a joves que estan a l'atur. Els habitants del poble tenen por del cap dels caçadors, però també el veneren.

Sembla que dóna feina a deu o quinze grups de caçadors, de tres homes cadascun. A les nits de lluna plena creuen la frontera de Sud-àfrica, l'un porta un rifle o un pistola amb anestèsia; l'altre, una destrat per tallar les banyes, i l'altre, avituallament. És una feina perillosa, només entre el 2008 i el 2014 les forces de seguretat de Sud-àfrica van matar 363 caçadors.

Segons una unitat especial de la policia de Sud-àfrica, aquests escamots formen part d'una xarxa molt més gran que inclou guardabosc corruptes, treballadors del parc, membres de la policia i caçadors professionals. Hi ha guardabosc subornats que estan al cas dels moviments dels rinoceronts i veterinaris que els proporcionen M99, un anestèsic. Polítics locals, administradors del safari, comerciants de bestiar i pagesos blancs fan d'intermediaris.

Els caps de la banda operen a un nivell superior: venen les banyes a una →

de tots. Tothom fa veure que no n'han sentit mai el nom.

A l'administració del parc nacional Limpopo, el nom de Simon Ernesto Valoi, àlies Navara, els és molt conegut. Viu al segon poble de la reserva, a Mavodze, a uns 15 quilòmetres d'allí. Ja hi han parlat més d'una vegada, és fàcil de trobar-lo. "Visiti'l", em diuen.

El visitem

Una esplanada de petits congostos, turons verdosos, bardisses, arçots... el parc nacional Limpopo és un paradís per als

GAIREBÉ CINQUANTA RINOCERONTS HAN MORT EN EL QUE VA DE 2015

animals. La reserva s'associarà d'aquí a poc amb els parcs naturals de Moçambic, Zimbabwè i Sud-àfrica per formar el parc transfronterer Great Limpopo. Serà la reserva natural més gran del món, on exemplars de caça major es podran desplaçar lliurement per uns 100.000 quilòmetres quadrats, una àrea més gran que la de Portugal.

El Temps

Nova maqueta

Nous opinants

Nou format

Nou Temps

Ja al teu quiosc

Per fer-te
subscriber entra a
www.eltamps.cat
escriu-nos a
[subscripcions@
eltamps.cat](mailto:subscripcions@eltamps.cat)
o telefona al
902131025.

Us atendrem de
9.00 a 14.00 hores

ALS CAÇADORS SE'LS POT ARRIBAR A PAGAR FINS A 80.000 DÒLARS PER UN QUILO DE BANYES

→ xarxa de contrabandistes que després subornen empreses de transport, inspectors de duanes, autoritats marítimes i treballadors d'aeroports. Ministres i diplomats també formen part d'aquesta xarxa criminal: a l'ambaixada del Vietnam s'encarreguen que el producte arribi dels grans comerciants al seu país. A Sud-àfrica ja s'han investigat diplomats sospitosos en més d'una ocasió.

I sembla que encara hi ha un altre camí per introduir banyes de rinoceront al Vietnam. En els últims anys, la companyia telefònica Movitel ha estat instal·lant antenes mòbils i cables de fibra òptica a l'interior de Moçambic. Alguns dels tècnics d'aquesta companyia participen presumptament en el comerç il·legal de banyes de rinoceront.

A Mavodze, ens trobem davant d'un dels líders de la banda: Justice Ngovene,

àlies Nyimpini, un tipus forçut que porta un abric de cuir i un barret. Ens acusa d'haver entrat al poble sense permís. Els que ens envolten estan a punt d'atacar-nos. Un Toyota Land Cruiser de color blanc arriba a tota velocitat; la gent s'anima.

A la matrícula, s'hi pot llegir "Kataka 2", que en japonès fa referència a un ganivet gran o a una espasa llarga. El vehicle pertany a Navara, que ara en baixa: és un home d'estatura mitjana que no crida gaire l'atenció, té uns trenta-cinc anys, porta cadenes d'or i el cap rapat. L'acompanyen mitja dotzena de guarda-espalltes. Navara té la fama de ser molt violent. Ens ordena que anem a la policia, vol presentar càrrecs contra nosaltres per violació de domicili.

Ens interroguen en una habitació petita i sense finestres. D'on veniu? Qui us ha enviat aquí? Els dos líders de la banda, Navara i Ngovene, fan les preguntes, de tant en tant intervé el policia del poble. Els guardaespalltes ens amenacen de violar-nos, de matar-nos i de cremar els cadàvers. El policia pren nota, li tremolen les mans.

Navara seu just al meu costat. Em mira fixament i diu: "Us odio, blancs!"

Té una mirada aterridora. No l'oblidaré mai. Segurament Marilise Meyer, de 37 anys, tampoc no l'oblidarà mai. El 3 de febrer de 2009, no gaire lluny del poble de Sud-àfrica de Gravelotte, la van obligar a presenciar com Navara robava el cotxe de la seva família i assassinava el seu marit a sang freda d'un tret quan va mirar d'oposar resistència. Més tard, Marilise Meyer ha identificat Navara en cartells de cerca i captura.

Aleshores estava especialitzat a robar cotxes tot terreny, el seu preferit era el Nissan Navara, d'aquí el seu nom de guerra. A Sud-àfrica les autoritats el busquen per un homicidi doble des de fa anys.

"Com pot ser que encara volti pel món?", es pregunta Marilise Meyer.

Un conseller de seguretat que a través de la seva empresa ha recollit informació sobre Navara per a un client seu ens dona la resposta: "Perquè a Navara el protegeixen alts càrrecs del govern i caps de policia. Impedeixen que se'l pugui extradir de Sud-àfrica".

L'interrogatori a Mavodze dura dues hores i mitja, fins que decideixen portar-nos a la comissaria de Massingir. Representa que ens hi han de tancar. Ens volen separar i ens en queixem al

A Vietnam el creixement econòmic ha fomentat una classe mitjana que demana pols de banya de rinoceront, considerat un remei miraculós que cura malalties. Una superstició absurda.

policia. “Sóc jo, el qui dóna ordres aquí”, crida Navara.

Ell és qui té aquí el monopoli del poder. A més de policies, a la seva “llista de treballadors” també hi té jutges de la regió i polítics del partit del Govern (Frelimo). Sembla que ex-membres del moviment rebel Renamo, el partit de l’oposició, també treballen per a ell. El grup encara disposa d’una pila d’armes de la guerra civil i finança l’organització, en part, gràcies a la caça furtiva.

Sembla que l’home té els mitjans per comprar tot i tothom. Una vegada, un testimoni va veure com Navara entrava a una filial del Banc Comercial amb bosses de la compra plenes de bitllets de dòlars. Dòlars de rinoceront.

A fora, davant de la comissaria, la trepa es torna cada vegada més agressiva. La seva ràbia té una altra font: el Govern planeja redistribuir tothom que visqui dins del parc nacional Limpopo, al voltant de 9.000 persones. El poble del costat, Macavene, ja s’ha desallotjat; ara és el torn de Mavodze.

Els habitants s’hi resisteixen: no volen abandonar ni les cabanyes ni els camps, ni el bestiar, ni tampoc els pous d’aigua. Volen quedar-se al costat de les tombes dels seus ancestres, Mavodze ha estat

casa seva des que hi ha memòria col·lectiva. Ara es veuen forçats a marxar per a fer lloc a un parc natural gegant, que des del seu punt de vista només beneficiarà “turistes de safari” rics. Estrangers blancs com nosaltres.

Els homes enfadats de davant de la comissaria han decidit linxar-nos. Després de l’interrogatori, el cap Ngovene surt de la comissaria per calmar-los. I de sobte passa d’acusar-nos a protegir-nos. El seu discurs ens salva la vida; de moment.

A Ngovene em veig obligat a pujar a un quatre per quatre, i el fotògraf Toby Selander, en un altre cotxe. Ens separen. No és bon senyal. Al moment de pujar-hi, un noi fa un gest dient-me que em tallaria el coll. Té més o menys l’edat del meu fill, 15 anys. El quatre per quatre de Navara encapçala una fila de cotxes que es dirigeixen cap a Massingir. De sobte, Ngovene gira cap a un camí entre els arbustos; estic mort de por.

Només agafa una dreuera, està una mica begut. Miro d’entaular conversa amb ell i m’explica que el negoci de les banyes de rinoceront és fotudament perillós i que s’està pensant de deixar-ho. “La nostra regió ofereix noves oportunitats”, diu.

El potencial econòmic del districte de Massingir, de fet, és enorme. “La terra és fèrtil i tenim aigua en abundància gràcies l’embassament de Massingir”. El govern, juntament amb un consorci internacional, planeja cultivar una plantació de 30.000 hectàrees que produirà sucre i biocombustible i crearà 7.000 llocs de feina. El nou Gran Parc Transfronterer Limpopo atraurà milions de visitants d’arreu del món. Aquesta construcció rebrà el suport d’organitzacions de desenvolupament estrangeres, el banc alemany Institut de Crèdit per a la Reconstrucció (Kreditanstalt für Wiederaufbau) és un dels inversors més importants.

“Si la gent tingués una alternativa, potser no es caçaria tant”, diu el justicier Ngovene. Ell mateix planeja construir una casa d’hostes per a turistes, de dues plantes, vint-i-sis habitacions i una piscina a la teulada. L’armadura ja és a punt.

“Coneixes cap inversor alemany que pogués estar interessat a unir-se al projecte?”, em pregunta. Quina situació més grotesca: estic sota el seu control i ell em veu com un possible soci.

Finalment arribem a la comissaria principal de Massingir i comença el segon interrogatori. Els caps de la banda →

TRASLLAT AERI. La caça furtiva ha empitjorat molt en els últims anys. Aquesta imatge és d'un rinoceront que va ser traslladat per via aèria a Sud-àfrica amb la finalitat de protegir-lo dels caçadors furtius i va ser presa l'any 2011.

→ i els guardaespalles tornen a ser a l'habitació. Assenyalen la inscripció que hi ha a sobre de la porta: "Celas". Cel-les. N'hi ha un que ens amenaça de llençar-nos allà on hi ha els condemnats per assassinat. "I a la nit ens encarregarem de vosaltres". Per a Navara no representa cap problema, tothom a Massingir sap que coopera amb la policia.

El cap de policia, anomenat Cambaco, ens titlla d'anarquistes. És clar que està del costat de Navara. El seu comportament no comença a canviar fins que li sona el telèfon. És el seu superior, el cap de la policia nacional, que ha estat alertat per l'ambaixada alemanya de Maputo.

Després de vuit hores ens deixen lliures. Ha caigut la nit i, davant de la comissaria, Navara, Ngovene i els seus

guardaespatlles discuteixen. Tenim por que no ens embosquin al camí de tornada a les habitacions remotes. Cambaco ens assigna, amb kalàixnikovs, dos policies perquè ens escortin a un "preu especial" de 250 dòlars.

Una nit en blanc; ens sentim com si estiguéssim en un espai sense llei que es mou a mercè de bandits.

Oficialment, Moçambic ha estat una democràcia parlamentària des de 1994; però, en algunes zones com Massingir, l'estat de dret encara no hi ha arribat. Aquí, cal tenir tanta por dels jutges i polítics com dels caps de la banda. No és cap secret que polítics de l'alta esfera s'embutxaquen diners i que a canvi protegeixen criminals. Els crítics amb aquest règim que revelen la corrupció, si cal, se'ls elimina. No fa gaire, a Maputo,

a plena llum del dia, es va assassinar Gilles Cistac, un expert en dret constitucional molt respectat que donava suport a l'oposició.

L'endemà ens van avisar: l'únic accés a la carretera de Massingir està sota control de Navara i els seus homes. Mentrestant, ens trobem amb el nostre advocat de Xai-Xai, la capital de la província, que ens diu que no ens queda altre remei que anar a judici a Massingir. Allí, un fiscal ens comunica que ens estan investigant i que no podem marxar de Moçambic durant els pròxims cinc dies. Possiblement hi haurà un judici. A Massingir.

Malgrat això, el cap de policia del districte ens aconsella d'abandonar la ciutat al més aviat possible. Ens assignen una escorta que ens ha d'acompanyar durant els primers 200 quilòmetres.

Al cap de dues hores i mitja de viatge ja tornem a ser en una zona segura. A Macia, un lloc on els caçadors ja no ens poden amenaçar directament, ens rep un delegat de l'ambaixada de Suècia.

Encara trigarem uns quants dies a deixar el país; no podrem tornar a Ciutat del Cap fins que a Maputo un fiscal ens asseguri que se'ns aixequen els càrrecs per violació de domicili. ●

Traducció de Lluna Domínguez

Cines Babel Vicente Sancho Tello, 10. · València
Une nouvelle amie
 de **François Ozon**

Si presentes aquesta butlleta tindràs el següent preu especial:

Si ets subscriptor d'EL TEMPS :
 4,40 € De dilluns a dijous
 i 6€ cap de setmana.
 (Cal acompanyar el justificant de pagament)

Si ets lector d'EL TEMPS:
 5,60€ de dilluns a dijous
 excepte vespra de festiu i festius.

